

SUSRETI PEDAGOGA

NACIONALNI NAUČNO-STRUČNI SKUP

U POTRAZI ZA KVALITETNIM OBRAZOVANJEM I VASPITANJEM

IZAZOVI I MOGUĆA REŠENJA

**ZBORNİK
RADOVA**

Filozofski fakultet
22. maj 2023.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Pedagoško društvo Srbije

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja
22. maj 2023. godine, Beograd
Zbornik radova

Izdavači

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Čika Ljubina 18–20, Beograd

Pedagoško društvo Srbije
Terazije 26, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Jovan Miljković
Maja Vračar

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Recenzenti saopštenja

Prof. dr Radovan Antonijević
Prof. dr Biljana Bodroški Spariosu
Doc. dr Aleksandar Bulajić
Prof. dr Miomir Despotović
Prof. dr Emina Hebib
Prof. dr Aleksandra Ilić Rajković
Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Ivana Jeremić
Doc. dr Bojan Ljujić
Doc. dr Maja Maksimović
Prof. dr Nataša Matović
Doc. dr Vladeta Milin
Prof. dr Jovan Miljković
Prof. dr Lidija Miškeljin

Nevena Mitranić, asistent
Luka Nikolić, istraživač-saradnik
Doc. dr Nataša Nikolić
Prof. dr Violeta Orlović Lovren
Prof. dr Dragana Pavlović Breneselović
Dragana Purešević, asistent
Prof. dr Lidija Radulović
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Prof. dr Vera Spasenović
Prof. dr Milan Stančić
Prof. dr Aleksandar Tadić
Prof. dr Jelena Vranješević
Prof. dr Nataša Vujisić Živković

Priprema za štampu i prelom

Dosije studio, Beograd

Dizajn korica

Mirjana Senić Ružić
Zorica Šaljić

Štampa

Pedagoško društvo Srbije, Beograd

Tiraž

100

ISBN 978–86–80712–49–9

Izdavanje zbornika radova finansirano je sredstvima Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije.

Odeljenje za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Pedagoško društvo Srbije organizovali su u okviru Susreta pedagoga nacionalni naučni skup sa temom „U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja”. Cilj skupa bio je da se razmotre savremena saznanja o odlikama ostvarivanja i pretpostavkama razvijanja kvalitetnog obrazovanja i vaspitanja, analizira stanje razvijenosti i efekti funkcionisanja obrazovnog sistema i prakse vaspitno-obrazovnog rada, kritički razmotre aktuelne i moguće strategije unapređivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, kao i da se sagledaju izazovi i teškoće u načinu ostvarivanja i održivosti promena usmerenih na razvoj kvaliteta u ovoj oblasti.

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
22. maj 2023, Beograd

U potrazi za kvalitetnim
obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja

Zbornik radova

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Programski odbor skupa

dr Radovan Antonijević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Miomir Despotović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Živka Krnjaja, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Vujisić Živković, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Emina Hebib, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vera Spasenović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Pejatović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Jelena Vranješević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Kristinka Ovesni, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Violeta Orlović Lovren, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Biljana Bodroški Spariosu, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Matović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Radulović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Milan Stančić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandar Tadić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Ilić Rajković, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Miškeljin, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Saša Dubljanin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Zorica Šaljić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vladeta Milin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Nikolić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Mirjana Senić Ružić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Ivana Jeremić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Maja Vračar, predsednica Pedagoškog društva Srbije
Mirjana Tomić, Pedagoško društvo Srbije
Biljana Drobnjak, Pedagoško društvo Srbije
Tijana Đokić, Pedagoško društvo Srbije
Vesna Bogičević, Pedagoško društvo Srbije
Nataša Stojanović, Pedagoško društvo Srbije
Nevenka Kraguljac, Pedagoško društvo Srbije

Organizacioni odbor skupa

Luka Nikolić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Nevena Mitranić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Dragana Purešević, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Ivana Pantić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Jovana Katić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Andrea Gašić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Saška Stevanović, sekretar, Pedagoško društvo Srbije
Aleksa Eremija, tehnički urednik, urednik sajta Pedagoškog društva Srbije
Jovana Vanić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Ivana Jovanović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Mijailović, volonter Pedagoško društvo Srbije
Tamara Injac, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Anđela Prijović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Tamara Manojlović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marijana Ristić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Milinković, volonter, Pedagoško društvo Srbije

SADRŽAJ

PLENARNA IZLAGANJA

Biljana Lungulov <i>Kvalitet u obrazovanju i društvene promene: ka kulturi kvaliteta</i>	11
Nataša Nikolić <i>Konceptualni okviri proučavanja kvaliteta u obrazovanju</i>	19
Nevenka Kraguljac i Vera Spasenović <i>Kako pedagozi vide svoju profesionalnu ulogu?</i>	27

OPŠTA PITANJA KVALITETA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Aleksandra Pejatović, Violeta Orlović Lovren i Edisa Kecap <i>Treća misija univerziteta i standardi kvaliteta u visokoškolskom obrazovanju</i>	37
Luka Nikolić i Lidija Radulović <i>Kvalitet obrazovanja ili kvalitetno rangiranje – primer Times Higher Education rangiranja univerziteta</i>	43
Nataša Jovanović Ajzenhamer <i>Istorijsko-teorijski sociološki pogled na meritokratiju u obrazovanju – Veberova kritika plutokratije u nemačkom obrazovnom sistemu na početku 20. veka</i>	51
Milica Marković <i>Kvalitet i evaluacija rada nastavnika: između dve strategije razvoja obrazovanja u Srbiji</i>	55
Aleksandra Ilić Rajković <i>Položaj učenika kao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog procesa u Srbiji krajem 19. veka</i>	61
Branka Savović, Sandra Radenović i Miloš Marković <i>Bioetika i bioetika sporta: korak ka pedagoškoj bioetici</i>	65
Marina Semiz <i>Kvalitet vaspitanja i obrazovanja dece predškolskog i školskog uzrasta na bolničkom lečenju i mere obrazovne politike</i>	71
Simka Vukojević <i>Obrazovni programi u muzeju</i>	77
Nikolina Šepić <i>Postavljanje pedagoških sadržaja na internet slobodnoj enciklopediji kao područje rada pedagoga</i>	83

PRETPOSTAVKE RAZVOJA KVALITETNOG OBRAZOVANJA

Lidija Miškeljin i Dragana Purešević <i>Dva narativa dokumenata međunarodnih organizacija koja oblikuju predškolsko vaspitanje i obrazovanje. . . . .</i>	91
Radovan Antonijević <i>Optimizacija aktivnosti učenika u nastavi kao činilac efektivnosti obrazovanja . . . . .</i>	99
Zorica Milošević i Marija Crnojević <i>Korak u susretu samovrednovanja i spoljašnjeg evaluiranja kvaliteta rada škola . . . . .</i>	103
Maja Vračar i Marija Milinković <i>Profesionalni razvoj pedagoga u funkciji ostvarivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja . . . . .</i>	109
Jela Stanojević <i>Društvene okolnosti kao kontekst za razvoj kvaliteta obrazovanja i vaspitanja. . . . .</i>	115
Nataša Vujisić Živković <i>ChatGPT i aktuelna pitanja pedagoške upotrebe veštačke inteligencije u podizanju kvaliteta obrazovanja . . . . .</i>	119
Jovan Miljković, Vukašin Grozdić i Bojan Ljujić <i>Kako obrazovati naučni podmladak? Model doktorskih škola . . . . .</i>	123
Sofija Maričić <i>Izmenjena uloga i kvalitet rada nastavnika u eri digitalizacije . . . . .</i>	129
Ljiljana Vdović <i>Pedagog kao podrška nastavnicima u razvoju opštih međupredmetnih kompetencija u nastavi/učenju. . .</i>	135

RAZVOJ KVALITETA VASPITNO-OBRAZOVNE PRAKSE: OTVORENA PITANJA I MOGUĆI ODGOVORI

Živka Krnjaja, Dragana Pavlović Breneselović i Nevena Mitranić <i>Podrška stručnim saradnicima u promeni pristupa obrazovanju . . . . .</i>	145
Vladeta Milin, Andrea Gašić i Anđela Vilotijević <i>Kako otkrivanje izvora podataka doprinosi unapređivanju kvaliteta nastave: primer jednog akcionog istraživanja. . . . .</i>	151
Marija Trajković, Branislava Popović Ćitić, Lidija Bukvić Branković, Marina Kovačević Lepojević i Ana Paraušić Marinković <i>Kulturalne kompetencije u obrazovno-vaspitnoj praksi: samoprocena nastavnika srednjih škola . . . .</i>	157
Nataša Simić, Nevena Živković, Emina Nikočević, Irena Vanić Vasić, Jelena Pujić i Biljana Jovanović Glavonjić <i>Kolaborativno istraživanje sopstvene prakse – efekti i iskustva nastavnika . . . . .</i>	161
Aleksandar Milenković i Jelena Matejić <i>Vršnjačko vrednovanje radova studenata matematike na temu digitalnih nastavnih materijala. . . .</i>	167

Milan Stančić	
<i>Kvalitet nastave u ogledalu ispita za licencu nastavnika: šta nam otkrivaju pisane pripreme za časove? . . . . .</i>	173
Saša Stepanović	
<i>Inkluzivno obrazovanje iz perspektive nastavnika: uloge, kompetencije i barijere . . . . .</i>	179
Ivana Stamenković	
<i>Obrazovanje vaspitača za refleksivnu praksu: podsticanje kritičke refleksije . . . . .</i>	185
Ana Gardašević i Svetlana Mijajlović	
<i>Uticaj refleksivne prakse na menjanje individualističke kulture vrtića . . . . .</i>	191
Marija Malović	
<i>Program uvođenja u posao pripravnika u predškolskoj ustanovi orijentisan na razvijanje zajednice učenja . . . . .</i>	195

KORAK U SUSRETU SAMOVREDNOVANJA I SPOLJAŠNJEG EVALUIRANJA KVALITETA RADA ŠKOLA¹

Zorica B. Milošević²

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Marija D. Crnojević³

Farmaceutsko-fizioterapeutska škola, Beograd

Apstrakt

U istraživanju tragamo za odgovorom na pitanje koje su sličnosti i razlike između procena spoljašnjih evaluatora o potrebama škola za podrškom radi uspešnije realizacije procesa samovrednovanja i procena članova timova za samovrednovanje o podršci koju očekuju od spoljašnjih evaluatora u tom procesu. Uzorak istraživanja obuhvata 336 spoljašnjih evaluatora i 6705 članova timova za samovrednovanje škola u Srbiji. Instrument kreiran za potrebe ovog istraživanja obuhvata sadržaje potencijalne podrške procesu samovrednovanja, grupisane u 7 oblasti, koji su procenjivani četvorostepenom skalom, od 1 – nije potrebna, do 4 – veoma je potrebna. Rezultati istraživanja ukazuju na to da postoje sličnosti i razlike u procenama spoljašnjih evaluatora i članova timova za samovrednovanje u mišljenju o potrebnoj podršci školi za realizaciju procesa samovrednovanja, što nas opravdano usmerava ka tome da samo zajedničko aktivno učestvovanje svih zainteresovanih aktera obrazovnog sistema u samovrednovanju kvaliteta rada škola, uz međusobno učenje jednih od drugih, vodi ka podizanju kvaliteta obrazovnog sistema u celini.

Ključne reči: spoljašnja evaluacija, samovrednovanje, prosvetni savetnici, savetnici-spoljni saradnici, timovi za samovrednovanje

Uvod

Pre više od dve decenije u naukama o vaspitanju i obrazovanju postavljeno je pitanje: ko govori u ime škola i zašto (MacBeath, 1999). U traženju odgovora na to pitanje, ističe se da je poznavanje tehnika samovrednovanja i korišćenje rezultata tog procesa za podizanje kvaliteta rada škole pokazatelj zdravlja obrazovnog sistema jedne zemlje, dok je oslanjanje isključivo na „stalnu rutinsku pažnju spoljnog tela da kontroliše svoje škole” (MacBeath, 1999, str. 1) karakteristika onih nezdravih. Odnos samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja kvaliteta rada škola dugo je predmet mnogih diskusija u kontekstu promišljanja o osiguranju kvaliteta u obrazovanju. Kako ističu autori Vanhof i Van Petegem

---

1 Realizaciju ovog istraživanja finansijski je podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije u sklopu finansiranja naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu u Beogradu – Filozofskom fakultetu (broj ugovora 451-03-47/2023-01/ 200163)

2 zorica.milosevic@f.bg.ac.rs

3 marija.crnojevic@yahoo.com

„čini se da su spoljašnje evaluacije u vidu školskih inspekcija uvek bile pomalo neobične – iako svi prihvataju potrebu za njima, način na koji se sprovode često je kritikovan” (Vanhoof & Van Petegem, 2007, str. 101).

Osiguranje kvaliteta je krovni koncept koji pokriva sve aktivnosti koje se preduzimaju u cilju istraživanja, praćenja, unapređenja kvaliteta rada škola. Otuda, svakako da je u nastojanju da se osigura kvalitetan rad škola neophodno osloniti se na oba oblika vrednovanja. „Stručnjaci koji se bave obrazovanjem i kreiranjem obrazovnih politika slažu se u tome da različite ciljeve i mehanizme vrednovanja treba shvatiti kao *komplementarne*, kao i u naporu da se razvije sveobuhvatan i koherentan sistem vrednovanja kvaliteta obrazovanja” (Blagdanić i sar., 2012, str. 520). Istraživači veruju da oba oblika vrednovanja mogu omogućiti međusobno poboljšanje oba ova procesa (Nevo, 2001): spoljašnje evaluiranje može stimulisati samovrednovanje, omogućiti širu perspektivu samovrednovanju i potvrditi valjanost rezultata samovrednovanja, dok samovrednovanje može proširiti polje delovanja spoljašnje evaluacije, uticati na kvalitetniju interpretaciju rezultata i način primene tih rezultata u unapređenje obrazovnog sistema.

Sistem vrednovanja obrazovno-vaspitanog rada škola u Republici Srbiji ostvaruje se kroz spoljašnje vrednovanje i samovrednovanje. Za razliku od prethodnog, nov *Pravilnik o vrednovanju kvaliteta rada ustanove* (2019) obavezuje ustanovu da samovrednovanje sprovodi svake godine po pojedinim oblastima kvaliteta (šest oblasti), a svake četvrte ili pete godine – u celini. Nosiocima samovrednovanja smatraju se svi zaposleni u ustanovi, stručni organi, Savet roditelja, Učenički parlament, učenici, nastavnici, vaspitači, stručni saradnici, direktor i organ upravljanja ustanove – istaknut je što veći obuhvat zaposlenih procesom samovrednovanja. Takođe, jedna od novina novog Pravilnika je i to što predviđa da Tim za samovrednovanje (koji ima najmanje pet članova) treba da čine predstavnici zaposlenih, roditelja, Učeničkog parlamenta, jedinice lokalne samouprave, odnosno stručnjaka za pojedina pitanja. Dopunjeni su izvori podataka za samovrednovanje i vrednovanje. Nov *Pravilnik o ispitu i stručnom usavršavanju prosvetnih savetnika* (2020) nije doneo novine u pogledu sadržaja programa stručnog usavršavanja prosvetnih savetnika za podršku samovrednovanju rada u obrazovno-vaspitnim ustanovama u odnosu na *Pravilnik o ispitu i stručnom usavršavanju prosvetnih savetnika* iz 2013. godine, tako da se i ovim pravilnikom predviđa sledeći program koji obuhvata 2 modula (nosilac ove obuke je Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja), u ukupnom trajanju od šesnaest sati stručnog usavršavanja (Tabela 1):

Tabela 1: Program stručnog usavršavanja prosvetnih savetnika za podršku samovrednovanju rada u obrazovno-vaspitnim ustanovama

Modul	Teme
1. Uloga prosvetnih savetnika u samovrednovanju rada ustanova	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška ustanovama u izboru predmeta samovrednovanja • Kvalitetni, pouzdani i objektivni rezultati samovrednovanja u ustanovi i upotreba rezultata samovrednovanja
2. Uloga posvetnih savetnika u izradi i sprovođenju razvojnog plana ustanove	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetan razvojni plan ustanove • Praćenje realizacije razvojnog plana ustanove – interno i eksterno • Podrška prosvetnih savetnika u aktivnostima ustanove koje se odnose na sprovođenje razvojnog plana

U našem istraživanju zainteresovani smo za „obe strane” evaluacije kvaliteta rada škole, i to tako što tragamo za sličnostima i razlikama između procena spoljašnjih evaluatora (prosvetnih savetnika i savetnika-spoljnih saradnika) o potrebama škola za podrškom radi uspešnije realizacije procesa samovrednovanja i procena članova timova za samovrednovanje o podršci koju očekuju od spoljašnjih evaluatora u procesu samovrednovanja rada škola.

Metodološki pristup istraživanju

Ovo istraživanje je teorijsko-empirijske prirode, a prema metodi prikupljanja, obrade i analize podataka spada u red deskriptivnog istraživanja u kom je korišćena tehnika skaliranja. Ona nas je vodila ka utvrđivanju mišljenja spoljašnjih evaluatora o potrebama škola za podrškom radi uspešnije realizacije procesa samovrednovanja i mišljenja članova timova za samovrednovanje u školama o podršci koju u procesu samovrednovanja očekuju od spoljašnjih evaluatora.

Polazeći od cilja istraživanja i u skladu s njim odabrane metode i tehnike ovog istraživanja, razvijen je instrument istraživanja – Upitnik o potrebnoj podršci školama za uspešno samovrednovanje. Upitnik je kreiran na osnovu *Pravilnika o ispitu i stručnom usavršavanju prosvetnih savetnika* (2020) i obuhvata sadržaje potencijalne podrške grupisane u sledećih 7 oblasti:

- podrška u izboru oblasti samovrednovanja,
- Podrška u koncipiranju metodologije samovrednovanja,
- kvalitetni, pouzdani i objektivni rezultati samovrednovanja,
- upotreba rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada,
- izrada školskih dokumenata na osnovu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja;
- sprovođenje i evaluacija razvojnog plana ustanove;
- priprema ustanove za spoljašnje vrednovanje.

Uz svaku stavku o potencijalnom sadržaju podrške ponuđena je četvorostepena skala od 1 (nije potrebna) do 4 (veoma je potrebna).

Populaciju ovog istraživanja čine spoljašnji evaluatori (prosvetni savetnici i savetnici-spoljni saradnici) i članovi timova za samovrednovanje u školama. U saradnji sa Odeljenjem za koordinaciju rada školskih uprava Ministarstva prosvete RS, upitnik je poslat svim prosvetnim savetnicima (72) i savetnicima-spoljnim saradnicima (372). Na poslatih 444 upitnika, odgovorilo je 336 spoljašnjih evaluatora, koji i predstavljaju jedan od dva poduzorka ovog istraživanja. Upitnik je poslat i članovima timova za samovrednovanje svih škola u Republici Srbiji. Intencija ovog postupka leži u promovisanju kompetencija potrebnih za uspešno, kvalitetno i objektivno samovrednovanje rada obrazovno-vaspitne ustanove. Naime, upitnik ima i funkciju osveščivanja potreba za funkcionalnim samovrednovanjem, te je zbog toga i distribuiran celoj populaciji članova timova za samovrednovanje. Navedene funkcije Upitnika opravdavaju njegovu distribuciju kroz celu populaciju članova timova za samovrednovanje. Na ovaj upitnik odgovore je poslalo 6705 članova timova za samovrednovanje iz škola Srbije.

U ovom radu prikazaćemo i analizirati podatke dobijene korišćenjem mera deskriptivne statistike, i to dobijene aritmetičke sredine i na osnovu njih utvrđene rangove.

Prikaz i analiza rezultata istraživanja

Rezultati (Tabela 2) pokazuju da spoljašnji evaluatori najpotrebnijom smatraju podršku školi u upotrebi rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada škole (AS=3,28), izradi razvojnog plana ustanove i drugih školskih dokumenata na osnovu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja (AS=3,25) i podršku ustanovi u koncipiranju metodologije samovrednovanja (AS=3,17). Na začelju liste, kao aktivnosti za koje je školi potrebna nešto manja podrška od strane spoljašnjih evaluatora, nalaze se podrška ustanovama u izboru oblasti samovrednovanja (AS=2,82) i obezbeđivanje kvalitetnih i pouzdanih rezultata samovrednovanja u ustanovi (AS=2,06).

Tabela 2: Procena spoljašnjih evaluatora o potrebi ustanova za podrškom u procesu samovrednovanja kvaliteta rada ustanove

Rang	Aktivnost	AS
1.	Upotreba rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada škole	3,28
2.	Izrada razvojnog plana ustanove i drugih dokumenata na osnovu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja	3,25
3.	Podrška ustanovama u koncipiranju metodologije samovrednovanja	3,17
4.	Priprema ustanove za spoljašnje vrednovanje	3,13
5.	Podrška u aktivnostima ustanove koje se odnose na sprovođenje i evaluaciju razvojnog plana	3,12
6.	Podrška ustanovama u izboru oblasti samovrednovanja	2,82
7.	Kvalitetni, pouzdani i objektivni rezultati/dokazi samovrednovanja u ustanovi	2,06

Moglo se i očekivati da će spoljašnji evaluatori najznačajnijom proceniti podršku onim aktivnostima ustanove koje se odnose na dobru metodološku pripremljenost ustanove za realizaciju procesa samovrednovanja, kao i upotrebu rezultata oba procesa (i samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja) u unapređenju kvaliteta rada škole. Za aktivnosti koje se odnose na pripremu ustanove za spoljašnje vrednovanje, sprovođenje i evaluaciju razvojnog plana ustanove, te izbor oblasti samovrednovanja, ta podrška se procenjuje nešto manje potrebnom, ali takođe važnom. Najmanje potrebnom procenjuje se podrška školama u obezbeđivanju kvalitetnih, pouzdanih i objektivnih rezultata/dokaza samovrednovanja.

Rezultati (Tabela 3) pokazuju da članovi timova za samovrednovanje najpotrebnijom smatraju podršku školi u pripremi ustanove za spoljašnje vrednovanje (AS=3,17), upotrebi rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada škole (AS=3,14) i izboru i izradi instrumenata za sprovođenje samovrednovanja (AS=3,11). Najmanje podrške im je potrebno u interpretaciji rezultata samovrednovanja (AS=1,70) i izboru oblasti samovrednovanja (AS=2,86).

Tabela 3: Procena članova timova za samovrednovanje o podršci koju u procesu samovrednovanja očekuju od spoljašnjih evaluatora

Rang	Aktivnost	AS
1.	Priprema ustanove za spoljašnje vrednovanje	3,17
2.	Upotreba rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada škole	3,14
3.	Izrada razvojnog plana ustanove i drugih dokumenata na osnovu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja	3,08
4.	Kvalitetni, pouzdani i objektivni rezultati/dokazi samovrednovanja u ustanovi i njihova triangulacija	3,04
5.	Podrška ustanovama u koncipiranju metodologije samovrednovanja	3,02
6.	Podrška u aktivnostima koje se odnose na sprovođenje i evaluaciju razvojnog plana	3,02
7.	Podrška u izboru oblasti samovrednovanja	2,86

Kada se uporede odgovori spoljašnjih evaluatora i članova timova za samovrednovanje, rezultati o sličnostima i razlikama u proceni potrebne podrške obrazovno-vaspitnim ustanovama (Tabela 4), pokazuju da se njihove procene uglavnom slažu.

Tabela 4: Uporedni prikaz dobijenih rezultata o potrebnoj podršci obrazovno-vaspitanj ustanovi

Aktivnost	SE		TzS	
	Rang	AS	Rang	AS
Upotreba rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada škole	1.	3,28	2.	3,14
Izrada razvojnog plana ustanove i drugih dokumenata na osnovu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja	2.	3,25	3.	3,08
Podrška ustanovama u koncipiranju metodologije samovrednovanja	3.	3,17	5.	3,02
Priprema ustanove za spoljašnje vrednovanje	4.	3,13	1.	3,17
Podrška u aktivnostima ustanove koje se odnose na sprovođenje i evaluaciju razvojnog plana	5.	3,12	6.	3,02
Podrška ustanovama u izboru oblasti samovrednovanja	6.	2,82	7.	2,86
Kvalitetni, pouzdani i objektivni rezultati/dokazi samovrednovanja u ustanovi	7.	2,06	4.	3,04

Naime, i jedni i drugi na vrh rang liste oblasti u kojima je ustanovi najviše potrebna podrška od strane spoljnih evaluatora smeštaju oblasti aktivnosti vezanih za:

- upotrebu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja za unapređenje rada škole,
- izradu razvojnog plana ustanove i drugih dokumenata na osnovu rezultata samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja,
- koncipiranje metodologije samovrednovanja – izbor i izradu instrumenata za sprovođenje samovrednovanja.

Na začelju liste, kao aktivnost za koje oba poduzorka procenjuju da je školi potrebna nešto manja podrška od strane spoljašnjih evaluatora, nalazi se podrška ustanovama u izboru oblasti samovrednovanja. Oblasti u kojima postoje neslaganja su: priprema ustanove za spoljašnje vrednovanje i obezbeđivanje pouzdanih i objektivnih rezultata samovrednovanja – članovi timova za samovrednovanje procenjuju podršku u ovim oblastima potrebnijom nego što to čine spoljašnji evaluatori.

Umesto zaključnih razmatranja

Dobijeni rezultati vodili su nas ka kreiranju Programa obuke školskih timova za unapređivanje samovrednovanja rada škole, koji obuhvata sledeće teme:

1. interni sistem za osiguranje kvaliteta rada škola – mesto i uloga školskih timova i direktora,
2. sistem za osiguranje kvaliteta kroz jedinstvo samovrednovanja i spoljašnjeg vrednovanja,
3. koncept i osnova spoljašnjeg vrednovanja i samovrednovanja – kvalitetna primena standarda i pokazatelja iz nacionalnog okvira kvaliteta,
4. kvalitetna metodologija spoljašnjeg vrednovanja i samovrednovanja,
5. izveštaj o samovrednovanju.

Pored dobijenih rezultata istraživanja, kreiranje ovog Programa bilo je usmeravano i uverenjem da „interakcija između internih i eksternih evaluatora treba da se zasniva na dvosmernom protoku informacija u procesu međusobnog učenja” (Nevo, 2001, str. 102), jer „obe strane nisu nužno jednake u autoritetu, ali svaka ima nešto da nauči od druge i nešto da nauči drugu” (Blok & al., 2008, str. 383).

Literatura:

- Blagdanić, S., Pešić, J. i Kartal, V. (2012). Kriterijumski testovi znanja u funkciji spoljašnjeg vrednovanja i samovrednovanja rada škole. *Nastava i vaspitanje*, 61(3), 520–533.
- Blok, H., Slegers, P., & Karsten, S. (2008). Looking for a balance between internal and external evaluation of school quality: evaluation of the SVI model. *Journal of Education Policy*, 23(4), 379–395.
- MacBeath, J. (1999). *Schools must speak for themselves – the case for school self-evaluation*. London: Routledge.
- Vanhoof, J. & Van Petegem, P. (2007). How to match internal and external evaluation? Conceptual reflections from a Flemish perspective. *Studies in Educational Evaluation*, 33(2), 101–119.
- Nevo, D. (2001). School evaluation: internal or external? *Studies in Educational Evaluation*, 27(2), 95–106.
- Pravilnik o ispitu i stručnom usavršavanju prosvetnih savetnika. (2013). *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 78/2013, 86/2013.
- Pravilnik o ispitu i stručnom usavršavanju prosvetnih savetnika. (2020). *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 14/2020.
- Pravilnik o vrednovanju kvaliteta rada ustanove. (2019). *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 10/2019.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.091(082)(0.034.2)

37.014(082)(0.034.2)

37.018(082)(0.034.2)

НАЦИОНАЛНИ научни скуп Сусрети педагога (2023 ; Београд)

U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja [Elektronski izvor] : zbornik radova / Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 22. maj 2023, Beograd ; urednici Zorica Šaljić, Saša Dubljanin, Aleksandra Pejatović. – Beograd : Filozofski fakultet, Institut za pedagogiju i andragogiju : Pedagoško društvo Srbije, 2023 (Beograd : Pedagoško društvo Srbije). – 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

Sistemske zahteve: Nisu navedeni. – Nasl. sa naslovnog ekrana. – Tiraž 100. – Napomene i bibliografske reference uz radove. – Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80712-49-9 (IZPIA)

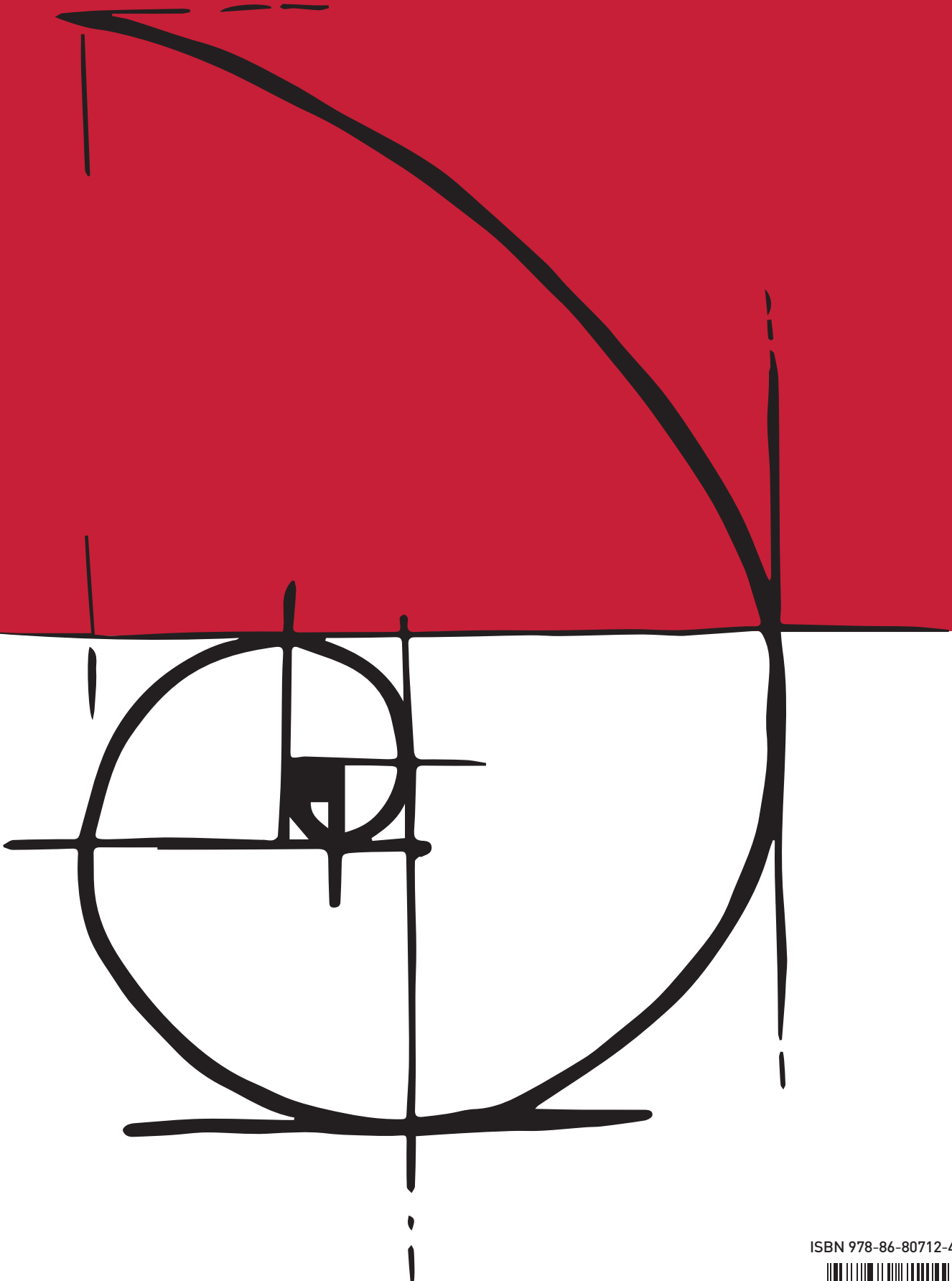
1. Шалић, Зорица, 1974– [уредник]
2. Дубљанин, Саша, 1967– [уредник]
3. Пејатовић, Александра, 1961– [уредник]

а) Образовање — Квалитет — Зборници б) Васпитање — Зборници

COBISS.SR-ID 116449033

ISBN 978-86-80712-49-9

9 788680 712499